

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Wyższa Szkoła Handlowa
im. Bolesława Markowskiego
w Kielcach

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PRAKTYCZNY PEDAGOG

Materiały szkoleniowe współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

PRAKTYKA PEDAGOGICZNA

Materiały metodyczne dla słuchaczy STUDIÓW PODYPLOMOWYCH „Praktyczny Pedagog”

Elżbieta Czerwonka, Stanisław Głowacki

Kielce, 2011

SPIS TREŚCI

- I. Podstawa prawna uzyskiwania kwalifikacji pedagogicznych
- II. Program praktyki pedagogicznej
- III. Najważniejsze akty prawne obowiązujące w oświacie
- IV. Planowanie pracy dydaktyczno wychowawczej
- V. Ocenianie
- VI. Ocenianie zewnętrzne
- VII. Ewaluacja dydaktyczna
- VIII. Hospitacje/ obserwacje zajęć edukacyjnych
- IX. Literatura podstawowa

I. PODSTAWA PRAWNA UZYSKIWANIA KWALIFIKACJI PEDAGOGICZNYCH

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenie szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz. U. Nr 50 poz. 400).

Kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela przedmiotów zawodowych w:

- liceach ogólnokształcących
- liceach profilowanych, technikach i szkołach policealnych,
- zasadniczych szkołach zawodowych,

posiada osoba, która legitymuje się dyplomem ukończenia :

- studiów magisterskich na kierunku (specjalności) zgodnym lub zbliżonym z nauczaniem przedmiotem lub rodzajem prowadzonych zajęć i posiada przygotowanie pedagogiczne lub
- studiów magisterskich na kierunku innym niż nauczany przedmiot lub rodzaj prowadzonych zajęć, która ponadto posiada przygotowanie pedagogiczne i ukończyła studia podyplomowe z zakresu nauczanego przedmiotu lub rodzaju prowadzonych zajęć, albo
- studiów wyższych zawodowych na kierunku (specjalności) zgodnym lub zbliżonym z nauczaniem przedmiotem lub rodzajem prowadzonych zajęć i posiada przygotowanie pedagogiczne .

Przez przygotowanie pedagogiczne należy rozumieć nabycie wiedzy i umiejętności z zakresu psychologii, pedagogiki i dydaktyki szczegółowej, nauczanych w powiązaniu z kierunkiem (specjalnością) kształcenia i praktyką pedagogiczną – w wymiarze nie mniejszym niż 270 godzin, oraz odbycie pozytywnie ocenionych praktyk pedagogicznych w wymiarze nie mniejszym niż 150 godzin; o posiadaniu przygotowania pedagogicznego świadczy dyplom lub inny dokument wydany przez szkołę wyższą, dyplom ukończenia zakładu kształcenia nauczycieli i świadectwo ukończenia pedagogicznego kursu kwalifikacyjnego.

II. PROGRAM PRAKTYKI PEDAGOGICZNEJ

1. Typy szkół, w których słuchacze mogą odbywać praktykę pedagogiczną:

Dz.p.	Typ szkoły	Czas nauki	Egzaminy
1.	Liceum Profilowane	3 lata	egzamin maturalny
2.	Technikum	4 lata	egzamin maturalny egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe
3.	Technikum Uzupełniające (dla absolwentów ZSZ)	3 lata	egzamin maturalny egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe
4.	Szkoła Policealna	1-2 lat	egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe
5.	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	2 lub 3 lata	Egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe

Czas trwania praktyki – 150 godzin

2. Założenia ogólne praktyki

Praktyka pedagogiczna ma charakter próbnej pracy nauczycielskiej słuchacza w szkole.

Celem praktyki jest:

1. Wypróbowanie swoich zdolności, umiejętności i predyspozycji dydaktycznych, jak również wychowawczych zdobytych w toku zajęć na studiach podyplomowych.
2. Konfrontacja zdobytej wiedzy z zakresu pedagogiki i psychologii i metodyki nauczania przedmiotów zawodowych z rzeczywistością dydaktyczno-wychowawczą.
3. Pogłębienia znajomości całokształtu pracy pedagogicznej w szkole.
4. Zwiążanie się emocjonalnie ze szkołą i jej środowiskiem społecznym.
5. Ukształtowanie właściwej postawy zawodowej przyszłego nauczyciela – wychowawcy.

3. Treść i organizacja praktyki pedagogicznej

Słuchacze:

1. Obserwują niektóre lekcje i zajęcia pozalekcyjne przygotowane przez nauczycieli sprawujących opiekę nad słuchaczami – praktykantami.
2. Prowadzą samodzielnie lekcje i zajęcia pozalekcyjne pod kierunkiem nauczyciela – opiekuna praktyk.

3. Pełnią obowiązki wychowawców klasowych w zakresie zleconym im przez nauczycieli – opiekunów.
4. Przygotowują do zajęć niezbędne pomoce i materiały dydaktyczne.
5. Uczestniczą w uroczystościach szkolnych, spotkaniach z rodzicami i kołach zainteresowań.
6. Zapoznają się z dokumentacją szkolną i obowiązkami wychowawcy klasy.
7. Zapoznają się z kompetencjami rady pedagogicznej, dyrektora szkoły, zespołów przedmiotowych, rady rodziców, samorządu uczniowskiego oraz uczestniczą w ich zebraniach.
8. Zapoznają się z organizacją i przebiegiem praktyk uczniowskich.
9. Zapoznają się z wyposażeniem pracowni w środki dydaktyczne w tym multimedialne oraz obsługą urządzeń technicznych.
10. Zapoznają się z aktami prawnymi MEN dotyczącymi funkcjonowania szkoły, nauczycieli i uczniów, w tym również awansu zawodowego.

W czasie praktyki słuchacze powinni brać udział w posiedzeniach rady pedagogicznej, zespołów przedmiotów zawodowych i praktycznej nauki zawodu, w egzaminach klasyfikacyjnych i poprawkowych.

Liczba godzin lekcyjnych prowadzonych przez słuchacza nie powinna przekraczać 3-4 godziny dziennie. Liczba zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych, w których słuchacz uczestniczy jako prowadzący lub obserwujący nie powinna przekraczać 5 godzin dziennie.

Ogółem słuchacz w czasie praktyki powinien :

- a) obserwować 15 jednostek lekcyjnych zajęć teoretycznych przedmiotów zawodowych,
- b) obserwować 5 jednostek lekcyjnych zajęć praktycznych,
- c) prowadzić zajęcia w wymiarze 30 jednostek lekcyjnych zajęć teoretycznych przedmiotów zawodowych.

4. Obowiązki słuchacza w czasie praktyki

W czasie praktyki pedagogicznej słuchacz przygotowuje się do zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych – pisemnie w postaci konspektu (scenariusza) lekcji.

Konspekt (scenariusz) zajęć słuchacz przedkłada do konsultacji nauczycielowi – opiekunowi praktyk najpóźniej w dniu poprzedzającym zajęcia.

W czasie obserwacji zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych słuchacz prowadzi arkusze obserwacji w tym również wg wzoru udostępnionego przez organizatora studiów podyplomowych.

W czasie praktyk słuchacz zobowiązany jest prowadzić dziennik praktyki, w którym zamieszcza:

- harmonogram zajęć w czasie praktyki (karta przebiegu praktyki),

- konspekty (scenariusze) przeprowadzonych zajęć,
- arkusze obserwacji (hospitacji) lekcji przeprowadzonych przez nauczyciela – opiekuna praktyk i innych nauczycieli oraz kolegów – słuchaczy studiów podyplomowych,
- inne zajęcia prowadzone zgodnie z harmonogramem praktyki,
- spostrzeżenia i uwagi poczynione w czasie praktyki.

Słuchacz zobowiązany jest do podporządkowania się poleceniom dyrektora szkoły i zaleceniom nauczyciela - opiekuna praktyki. Zajęcia prowadzone przez słuchacza powinny być hospitowane i codziennie omawiane przez nauczyciela – opiekuna.

5. Zaliczenie praktyk następuje po przedstawieniu opiekunowi praktyk z ramienia Uczelni następujących dokumentów :

1. Opinii o praktyce pedagogicznej podpisanej przez dyrektora szkoły i nauczyciela- opiekuna praktyki.
2. Harmonogramu praktyki zawierającego zestawienie prowadzonych i obserwowanych zajęć oraz udziału w innych formach działalności dydaktyczno – wychowawczej i organizacyjnej szkoły (karta przebiegu praktyki).
3. Sprawozdania z praktyki.
4. Dziennika praktyki podpisanego przez nauczyciela opiekuna praktyki.

6. Sprawozdanie z odbytej praktyki pedagogicznej

Sprawozdanie z odbytej praktyki pedagogicznej powinno zawierać opis i sposób realizacji poszczególnych zagadnień programu praktyki.

W szczególności w sprawozdaniu należy umieścić:

- charakterystykę zespołu szkół w których słuchacz odbył praktykę (typy szkół, kierunki kształcenia, liczba uczniów i nauczycieli, baza techno -dydaktyczna – laboratoria, pracownie itp.
- opis charakterystyki kwalifikacyjnej absolwenta wybranego kierunku kształcenia,
- krótkie sprawozdanie z uczestnictwa w wybranych obszarach działalności dydaktyczno – opiekuńczej szkoły (np. udział w pracy kół zainteresowań, konferencjach rady pedagogicznej, zebraniach, zebraniach z rodzicami, pracy biblioteki szkolnej, uroczystościach szkolnych itp.),

- rozkład materiału wybranego przedmiotu nauczania (lub jego części)

OPINIA

o odbytej praktyce słuchacza Studiów Podyplomowych w ramach projektu „Praktyczny
Pedagog” (wzór)

1. Imię i nazwisko.....
2. Praktyka odbyta w
w okresie od.....do.....
3. Przygotowanie słuchacza do lekcji:
 - a) rzeczowe.....
 - b) metodyczne.....
 - d) organizacyjne.....
1. Stopień umiejętności wykorzystania środków dydaktycznych:.....
2. Stosunek słuchacza do uczniów, jego postawa wychowawcza:.....
3. Stopień realizacji operacyjnych celów lekcji, umiejętność uwzględniania na lekcji celów wychowawczych i rozwijania umiejętności kluczowych:.....
4. Udział w pozalekcyjnych formach życia szkoły:.....
5. Inne uwagi
9. Ogólna ocena odbytej praktyki.....

NAUCZYCIEL OPIEKUN PRAKTYKI

OPIEKUN Z RAMIENIA UCZELNI

/ pieczęć szkoły/

KARTA PRZEBIEGU PRAKTYKI PEDAGOGICZNEJ /wzór/

w terminie oddo.....

Dzień	Godziny pobytu w szkole	Wyszczególnienie rodzaju zajęć / w szczególności hospitacje, prowadzenie zajęć edukacyjnych ./	Potwierdzenie nauczyciela - opiekuna praktyki

III. NAJWAŻNIEJSZE AKTY PRAWNE AKTUALNIE OBOWIĄZUJĄCE W OŚWIACIE

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zmianami)

Ustawie z dnia 26 stycznia 1982 r. — Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674, z późn. zmianami)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 lipca 2010 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach: elektromechanik, górnik eksploatacji otworowej, korektor i stroiciel instrumentów muzycznych, krawiec, mechanik precyzyjny, pszczelarz, technik górnictwa otworowego, technik informatyk, technik rachunkowości i zegarmistrz.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 września 2010 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach: drukarz, introligator, mechanik maszyn i urządzeń drogowych, technik administracji, technik drogownictwa, technik ekonomista, technik ochrony fizycznej osób i mienia, technik pojazdów samochodowych, technik poligraf i technik turystyki wiejskiej.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 września 2010 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach: betoniarz-zbrojarz, fryzjer, kamieniarz, malarz-tapeciarz, ślusarz, technik geolog, technik usług fryzjerskich, technik usług kosmetycznych, technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych i zdun

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach: cieśla, elektryk, opiekunka środowiskowa, opiekun w domu pomocy społecznej, posadzkarz, renowator zabytków architektury, technik elektryk, technik leśnik, technik prac biurowych i technik wiertnik.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych z dnia 28 maja 2010r.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzenia egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 kwietnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 czerwca 2007 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 marca 2010 r. zmieniające rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 1 lipca 2002 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie kryteriów i trybu dokonywania oceny pracy nauczyciela, trybu postępowania odwoławczego oraz składu i sposobu powoływania zespołu oceniającego (wersja ujednolicona, stan na dzień 25.11.2009 r.)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie nadzoru pedagogicznego z dnia 7 października 2009r.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach: górnik eksploatacji podziemnej, górnik odkrywkowej eksploatacji złóż, monter instalacji gazowych, monter instrumentów muzycznych, monter sieci komunalnych, stolarz, technik hydrolog, technik instrumentów muzycznych, technik meteorolog i technik papiernictwa z dnia 24 czerwca 2009r.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach: garbarz skór, kelner, kowal, lakiernik, mechanik automatyki przemysłowej i urządzeń precyzyjnych, monter-elektronik, monter mechatronik, operator urządzeń przemysłu chemicznego, technik informacji naukowej i technik obuwnik z dnia 12 stycznia 2009r.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników z dnia 8 czerwca 2009r.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 marca 2009 r. zmieniające rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 stycznia 2009 r. w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 kwietnia 2008 r. zmieniające rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 listopada 2007 r. zmieniające rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 października 2007 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach: fototechnik, mechanik-monter maszyn i urządzeń, modelarz odlewniczy, monter instalacji i urządzeń sanitarnych, operator maszyn i urządzeń

odlewniczych, technik górnictwa odkrywkowego, technik górnictwa podziemnego, technik ochrony środowiska, technik odlewnik i technik technologii drewna.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2007 r. zmieniające rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 sierpnia 2001 r. w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 listopada 2006 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach: kaletnik, kominiarz, kuśnierz, monter konstrukcji budowlanych, obuwnik, operator obrabiarek skrawających, technik archiwista, technik hotelarstwa, technik księgarstwa i technik obsługi turystycznej

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych z późniejszymi zmianami zawartymi w rozporządzeniach MEN z dnia:

- 13 lipca 2007r.
- 7 stycznia 2008r.
- 25 września 2008r.
- 31 marca 2009r.
- 29 maja 2009r.
- 26 sierpnia 2009r.
- 20 sierpnia 2010r.
- 17 listopada 2010r.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 lutego 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół

Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 czerwca 2007 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego

IV. PODSTAWA PROGRAMOWA, PROGRAM NAUCZANIA, STANDARDY WYMAGAŃ

Podstawa programowa jest dokumentem zatwierdzonym przez Ministerstwo Edukacji Narodowej oraz akceptowanym przez właściwego ministra resortu.

Można wyróżnić:

- podstawy programowe kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół
- podstawy programowe kształcenia w poszczególnych zawodach
- podstawy programowe w poszczególnych profilach kształcenia ogólnozawodowego

Obowiązujący układ podstawy programowej kształcenia w zawodzie zawiera trzy działy:

- założenia programowo organizacyjne kształcenia w zawodzie
- podział godzin na bloki programowe
- podstawy programowe kształcenia do bloków programowych

Założenia organizacyjno programowe zawierają:

- zestaw umiejętności zawodowych, które absolwent szkoły zawodowej powinien opanować w toku kształcenia, stanowiących podstawę kwalifikacji w zawodzie,

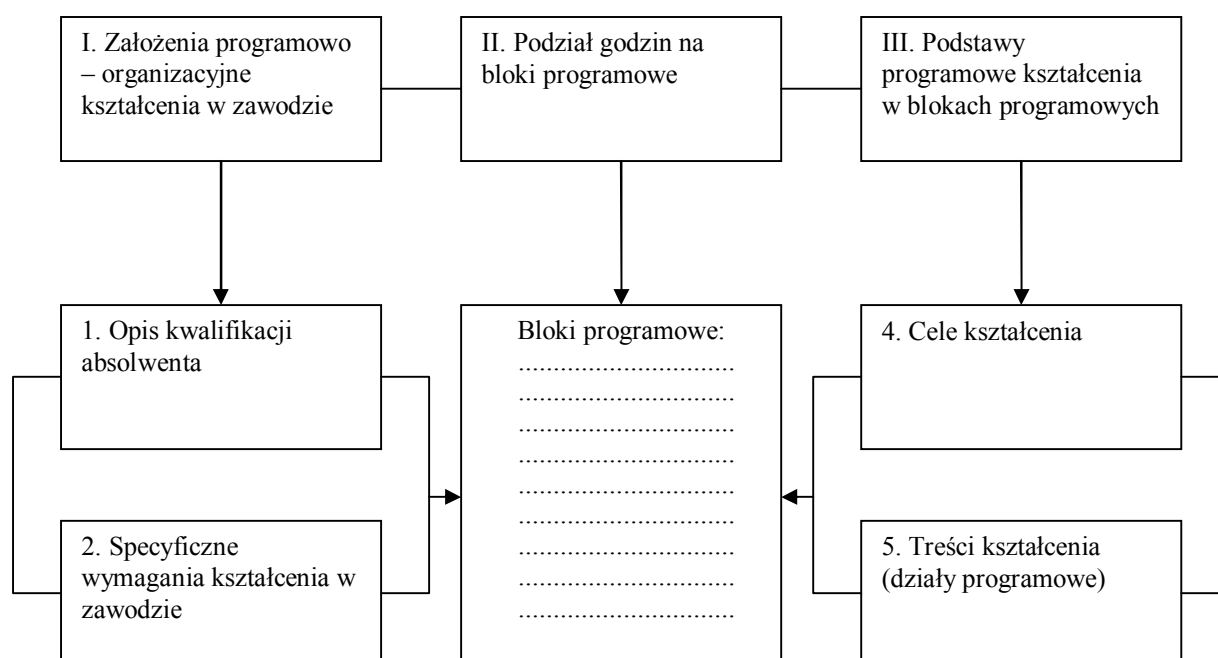
- wymagania psychofizyczne właściwe dla zawodu,
- specyficzne wymagania dotyczące kształcenia w zawodzie.

Podział godzin na bloki programowe zawiera nazwy wyodrębnionych bloków programowych oraz minimalną liczbę godzin w cyklu kształcenia określoną procentowo.

- Podstawy programowe kształcenia w blokach programowych zawierają:
- cele kształcenia
- treści kształcenia
- zalecenia dotyczące oceniania.

Zestaw umiejętności zawodowych, stanowiących podstawę kwalifikacji w zawodzie jest podstawą do opracowywania wymagań do zewnętrznego egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe.

PODSTAWA PROGRAMOWA KSZTAŁCENIA W ZAWODZIE

Ustawa o systemie oświaty Art. 3 pkt 13

Ilekoć w dalszych przepisach jest mowa bez bliższego określenia o:

13) podstawie programowej wychowania przedszkolnego lub podstawie programowej kształcenia ogólnego – należy przez to rozumieć obowiązkowe zestawy celów i treści nauczania, w tym umiejętności, opisane w formie ogólnych i szczegółowych wymagań dotyczących wiedzy i umiejętności, które powinien posiadać uczeń po zakończeniu określonego etapu edukacyjnego, oraz zadania wychowawcze szkoły, uwzględniane odpowiednio w programach wychowania przedszkolnego i programach nauczania oraz umożliwiające ustalenie kryteriów ocen szkolnych i wymagań egzaminacyjnych;

13a) podstawie programowej kształcenia w profilach kształcenia ogólnozawodowego lub podstawie programowej kształcenia w zawodzie – należy przez to rozumieć obowiązkowe, na

danym etapie kształcenia, zestawy celów i treści nauczania, w tym umiejętności, a także zadania wychowawcze szkoły, które są uwzględniane w programach nauczania oraz umożliwiają ustalenie kryteriów ocen szkolnych i wymagań egzaminacyjnych;

Ustawa o systemie oświaty Art. 22a.

1. Nauczyciel ma prawo wyboru podręcznika spośród podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego.

2. Nauczyciel przedstawia dyrektorowi szkoły program wychowania przedszkolnego lub program nauczania. Dyrektor szkoły, po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej, dopuszcza do użytku w danej szkole zaproponowany przez nauczyciela program wychowania przedszkolnego lub program nauczania

2.b Dopuszczone do użytku w danej szkole programy wychowania przedszkolnego lub programy nauczania stanowią odpowiednio zestaw programów wychowania przedszkolnego lub szkolny zestaw programów nauczania. Dyrektor szkoły jest odpowiedzialny za uwzględnienie w zestawie programów wychowania przedszkolnego i szkolnym zestawie programów nauczania całości odpowiednio podstawy programowej wychowania przedszkolnego i podstawy programowej kształcenia ogólnego ustalonej dla danego etapu edukacyjnego, a w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie w zawodach albo w profilach kształcenia ogólnozawodowego – także całości podstawy programowej kształcenia w zawodzie albo podstawy programowej kształcenia w profilu kształcenia ogólnozawodowego.

2.e Dyrektor szkoły podaje do publicznej wiadomości, do dnia 15 czerwca, zestaw podręczników, które będą obowiązywać od początku następnego roku szkolnego.

Definicja **programu nauczania** według B. Niemierki jest najbliższa „nauczycielskiemu” rozumieniu istoty programu: „[...] program kształcenia jako ogół dokumentów wyznaczających treść kształcenia [...] obejmuje podstawę programową, jej autorskie rozwinięcie, podręczniki dla uczniów i nauczycieli, lektury pomocnicze, zeszyty ćwiczeń, odpowiednio dobrane środki dydaktyczne, zbiory zadań i testy osiągnięć szkolnych, przewidziane do zastosowania. Nie obejmuje przebiegu i wyników kształcenia.

W szkolnictwie zawodowym – przez program nauczania do zawodu rozumiemy zbiór usystematyzowanych, zgodnie z zasadami dydaktyki, celowych układów umiejętności i treści nauczania wraz z wytycznymi dotyczącymi realizacji procesu kształcenia i oceniania osiągnięć ucznia.

Program nauczania do zawodu zawiera:

- plany nauczania dla typów szkół określonych dla danego zawodu w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego,
- programy nauczania poszczególnych przedmiotów (lub modułów) zawierające: szczegółowe cele kształcenia, materiał nauczania, uwagi o realizacji wraz z zaleceniami dotyczącymi oceniania, wykaz podstawowych środków dydaktycznych oraz wykaz literatury.

Ramowy plan nauczania określa tygodniowy wymiar godzin zajęć edukacyjnych dla odpowiednich okresów kształcenia o wyróżnionych celach, stanowiących całość dydaktyczną, zwanych dalej "etapami edukacyjnymi", w szkole podstawowej, gimnazjum; trzyletnim liceum ogólnokształcącym, trzyletnim liceum profilowanym, czteroletnim technikum i zasadniczej szkole zawodowej oraz w szkołach ponadpodstawowych.

ZAŁĄCZNIK Nr 12⁽¹⁶⁾ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 marca 2009 r. zmieniające rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych.

RAMOWY PLAN NAUCZANIA DLA CZTEROLETNIEGO TECHNIKUM, W TYM CZTEROLETNIEGO TECHNIKUM SPECJALNEGO DLA UCZNIÓW NIEPEŁNOSPRAWNYCH^{a)}, NIEDOSTOSOWANYCH SPOŁECZNIE, ZAGROŻONYCH NIEDOSTOSOWANIEM SPOŁECZNYM, ZAGROŻONYCH UZALEŻNIENIEM, Z ZABURZENIAMI ZACHOWANIA

Lp.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Dla młodzieży	Dla dorosłych	
		Liczba godzin tygodniowo w czteroletnim okresie nauczania	Liczba godzin tygodniowo w czteroletnim okresie nauczania	Liczba godzin w czteroletnim okresie nauczania
		Klasy I - IV	Semestry I - VIII	
			Forma stacjonarna	Forma zaoczna
1	Język polski	14	11	198
2	Pierwszy język obcy ^{b)}	15	6	108
3	Drugi język obcy ^{b), c)}		-	-
4	Historia	5	3	54
5	Wiedza o społeczeństwie	2	1	18
6	Wiedza o kulturze	1	-	-
7	Matematyka	9	7	126
8	Fizyka i astronomia	3	2	36
9	Chemia	3+ 1	2+ 1	36+ 18

10	Biologia	3	2	36
11	Geografia	3	2	36
12	Podstawy przedsiębiorczości ^{d)}	2	1	18
13	Technologia informacyjna ^{e)}	2	2	36
14	Wychowanie fizyczne	12	-	-
15	Przysposobienie obronne	2	-	-
16	Godziny z wychowawcą	2	-	-
17	Kształcenie zawodowe według programu nauczania dla zawodu	50	35	630
	Razem	129	75	1.350
	Religia / Etyka	8	-	-
	Godziny do dyspozycji dyrektora ^{f)}	5	3	54
	Razem godzin zajęć edukacyjnych	142	78	1.404
	Praktyka zawodowa: tygodni w klasie /semestrze ^{g)}	30	-	-
	Zajęcia rewalidacyjne	30	-	-

a) Nie dotyczy uczniów z upośledzeniem umysłowym.

b) Jeden z języków obcych powinien być kontynuacją języka obcego nauczanego w gimnazjum.

c) W przypadku oddziału dla uczniów niesłyszących lub słabo słyszących, zwolnionych z nauki drugiego języka obcego, godziny te pozostają do dyspozycji dyrektora.

d) W grupach zawodów ekonomicznych, handlowych i pokrewnych wymiar godzin może być zmniejszony o 1 godzinę; godzina ta pozostaje do dyspozycji dyrektora.

e) Dla technologii informacyjnej przedmiotem ujętym w podstawie programowej w zakresie rozszerzonym jest informatyka.

f) Część godzin przeznacza się na nauczanie przedmiotów ujętych w podstawie programowej w zakresie rozszerzonym, przy czym w klasie IV wymiar godzin wynosi nie mniej niż 2 godziny tygodniowo; w technikum specjalnym dla uczniów niedostosowanych społecznie, zagrożonych

niedostosowaniem społecznym, zagrożonych uzależnieniem, z zaburzeniami zachowania - co najmniej 1 godzinę tygodniowo w okresie nauczania należy przeznaczyć na zajęcia socjoterapeutyczne.

g) Dyrektor szkoły ustala klasy / semestry, w których będzie realizowana praktyka zawodowa w wymiarze określonym w programie nauczania.

Standard, norma, typ, wytwór odpowiadający ustalonym parametrom jakości

Standardy osiągnięć, zwięzłe opisy osiągnięć uczniów uznanych za niezbędne na poszczególnych etapach kształcenia; są formą najogólniejszych, ustalonych centralnie wymagań edukacyjnych; standardy te konkretyzują zadania wynikające z podstaw programowych

Standardy wymagań egzaminacyjnych, zwięzłe opisy osiągnięć na poszczególnych etapach kształcenia; normy wymagań obowiązujące w toku egzaminów; norma wiedzy i umiejętności ustalona i ogłoszona przez MEN, wyznaczająca zakres oraz stopień trudności zadań egzaminacyjnych; uszczegółowienie zawartych w podstawach programowych kształcenia ogólnego osiągnięć uczniów kształcenia (w egzaminach)

3.5.DOKUMENTACJA SZKOŁY

1. Statut szkoły zawiera:

- działalność, zadania i organizację szkoły;
- prawa i obowiązki nauczycieli i pracowników szkoły;
- prawa i obowiązki uczniów;
- wewnątrzszkolne zasady oceniania;

Statut określa organa szkolne, do których należą:

- Dyrektor szkoły;
- Rada Pedagogiczna;
- Samorząd Uczniowski;
- Rada Rodziców;

2. Program wychowawczy szkoły zawiera:

- powinności wychowawcze szkoły;
- powinności wychowawcze klasy;
- zasady współpracy szkoły z rodzicami;
- zwyczaje szkoły;

3. Zasady BHP określają:

- zabezpieczenia szkoły i jej terenów;
- bezpieczeństwo i higienę podczas lekcji;
- zasady postępowania nauczyciela w sytuacjach typowych;
- zasady postępowania w razie wypadku na terenie szkoły i poza nią;

4. Arkusz ocen:

- zawiera oceny uczniów z danych przedmiotów, jakie uzyskał przez cały swój pobyt w placówce szkolnej;
- jest przeznaczony do wglądu dla nauczycieli i dyrektora;

5. Dziennik lekcyjny zawiera:

- oceny uczniów, uzyskane w ciągu roku szkolnego oraz semestralne i końcowe;
- informacje o danych osobowych ucznia;
- tygodniowy plan lekcji;
- hospitacje lekcji;
- informacje o wycieczkach, ważnych wydarzeniach z życia klasy lub szkoły;
- kontakty wychowawcy z rodzicami;
- frekwencje uczniów;
- wyniki klasyfikacji uczniów;
- uwagi;

6. Księga zarządzeń:

- zawiera informacje o terminach Rad Pedagogicznych oraz problemów poruszanych w ich trakcie;
- zawiadamia o sprawach i wydarzeniach z życia szkoły;
- posiada rubrykę, dotyczącą pochwał i nagan nauczycielskich;
- znajduje się w pokoju nauczycielskim i jest dostępna do wglądu;

7. Księga protokołów posiedzenia Rady Pedagogicznej zawiera:

- datę i miejsce posiedzenia;
- dane osobowe osób przewodniczących, protokołujących, wnioskujących i biorących udział w dyskusji podczas posiedzenia;
- listę osób obecnych i nieobecnych na posiedzeniu;
- porządek obrad;
- uchwały obrad;

8. Szkolny zestaw programów nauczania

należy rozumieć nie jako spis wybranych indywidualnie programów, ale jako spójną całość, która dzięki uwzględnieniu uwarunkowań kontekstowych gwarantuje wysoką jakość

oddziaływań dydaktyczno-wychowawczych. Jest to zadanie niewątpliwie bardzo trudne, wymagające przemyślanej analizy wybranych programów nauczania, ale jednocześnie jest to szansa na budowanie własnej autonomicznej oferty programowej. Szkolny zestaw programów uwzględnia całość podstawy programowej kształcenia ogólnego dla danego etapu edukacyjnego [...] szkolny zestaw programów dopuszcza do użytku szkolnego dyrektor szkoły, po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej i rady szkoły, a jeżeli nie została ona powołana - opinii rady rodziców lub innego przedstawicielstwa rodziców.

9.Szkolny program profilaktyki ma za zadanie wspomaganie szkolnego programu wychowawczego. Stąd też proces jego konstruowania i wdrażania opiera się na odpowiedniej identyfikacji problemów oraz wszechstronnej diagnozie środowiska szkolnego. Program profilaktyki promuje przede wszystkim zdrowy, aktywny tryb życia, zapobiega uzależnieniom, przemocy, zaburzeniom emocjonalnym. nauczycieli oraz jednostek nadzorujących prace szkół.

10. Rada Rodziców:

- reprezentuje rodziców, których i placówki;
- uchwała regulamin swojej działalności, który musi być zgodny ze statutem szkoły;
- występuje do pozostałych organów szkoły z wnioskami i opiniami, dotyczącymi wszystkich spraw placówki;
- może gromadzić fundusze z dobrowolnych składek rodziców oraz innych źródeł;

11. Rada Pedagogiczna:

- jest organem, realizującym zadania, wynikającym z ustawy o systemie oświaty;
- działa na podstawie regulaminu Rady Pedagogicznej;
- zbiera się przed rozpoczęciem roku szkolnego, w każdym semestrze w związku z zatwierdzeniem wyników klasyfikowania i promowania uczniów oraz po zakończeniu rocznych zajęć szkolnych i w miarę bieżących potrzeb;
- powołuje stałe lub doraźne komisje do rozwiązywania problemów szkolnych;
- wnioskuje o odwołanie nauczyciela ze stanowiska dyrektora lub innego stanowiska kierowniczego w placówce;
- opiniuje projekt planu fizycznego szkoły, wnioski dyrektora o przyznanie nagród, odznaczeń i innych wyróżnień;

12.Samorząd uczniowski – jeden z organów szkoły (pozostałymi organami są: dyrektor, rada pedagogiczna i rada rodziców), organizacja uczniów danej szkoły, obejmująca całą społeczność uczniowską, niezależna od administracji oświatowej i jakiegokolwiek partii oraz ugrupowań politycznych.

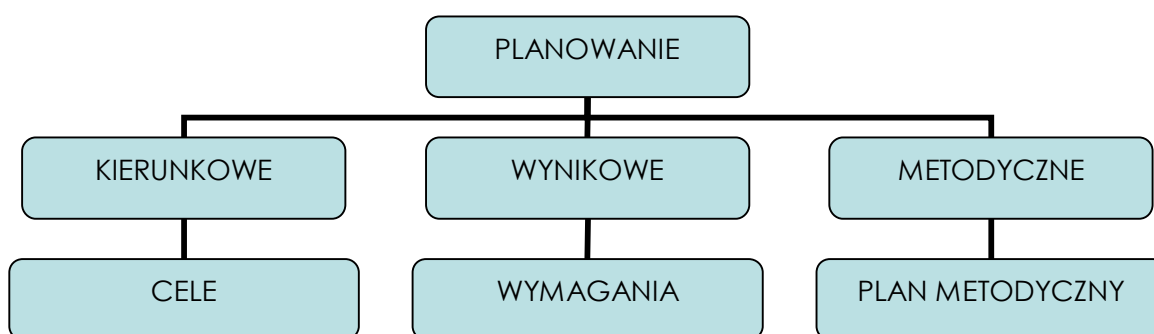
IV PLANOWANIE PRACY DYDAKTYCZNO – WYCHOWAWCZEJ

4.1. PLAN WYNIKOWY PRZEDMIOTU

Planowanie działalności dydaktycznej przez nauczyciela jest etapem wstępnym, poprzedzającym właściwe czynności na zajęciach edukacyjnych. W planowaniu dydaktycznym można wyróżnić trzy etapy: planowanie kierunkowe, wynikowe i metodyczne

- planowanie kierunkowe ma za zadanie powiązać cele dydaktyczne kształcenia zawodowego z celami motywacyjnymi nie sugerując metodyki poszczególnych zajęć,
- planowanie wynikowe ma na celu ustalenie wymagań programowych działów nauczania przedmiotu oraz sposobu i zakresu oceny osiągnięć uczniów,
- planowanie metodyczne jest projektowaniem rozwiązań metodycznych zajęć edukacyjnych umożliwiającym uczniom uzyskanie osiągnięć.

Planowanie dydaktyczno – wychowawcze /wg K. Kraszewskiego/

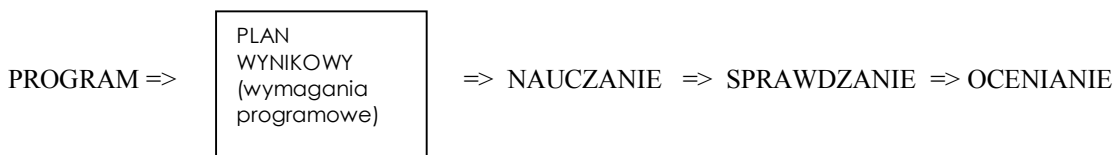

„Planowanie wynikowe jest kluczowe dla współczesnej dydaktyki, gdyż przeciwdziała nadmiernej fantazji, hasłom bez pokrycia, pozorowaniu wysokiego poziomu pracy.....”

B Niemierko

„Planowanie wynikowe polega na określeniu i ustopniowaniu (hierarchizacji) wymagań programowych. według tych wymagań nauczyciel będzie planował zajęcia oraz oceniał osiągnięcia uczniów i skuteczność własnej pracy”

B Niemierko

Dla sporządzenia planu wynikowego potrzebne są dwie główne umiejętności :

1. operacjonalizacja celów,
2. posługiwanie się kryteriami wymagań.

Kryteria wymagań są właściwościami osiągnięć uczniów pozwalającymi zróżnicować, ustopniować je hierarchicznie

Kryteria	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Wiadomości i umiejętności	Wiadomości i umiejętności
Przystępność	Bardzo łatwe, łatwe	Trudne i bardzo trudne
Użyteczność	Praktyczne, przydatne życiowo	Teoretyczne, mniej przydatne życiowo – naukowe
Niezbędność wewnątrzprzedmiotowa	Niezbędne w dalszej edukacji – bazowe	Rozszerzające podstawy przedmiotu
Niezbędność międzyprzedmiotowa	Ułatwiający uczenie się innych przedmiotów – interdyscyplinarne	Pogłębiające interdyscyplinarność lub swoistość
Niezawodność	Pewne, sprawdzone, wdrożone w praktyce	Także hipotezy problematyczne

„dobry plan musi być planem dobrej roboty” – Tadeusz Kotarbiński

Podstawą planowania są cele działania, to one wyznaczają strukturę i treść planu.

Podstawą planowania dydaktycznego są cele kształcenia. Istota planowania dydaktycznego wyraża się nie tyle w koncentracji na nauczaniu i jego działaniach, ile na przemyśleniu zachowań uczniów, które mogą wystąpić na lekcji.

Planowanie dydaktyczne opiera się o program nauczania. Nowe programy nauczania są trójwymiarowe (cele nauczania x materiał nauczania x wymagania programowe), co ułatwia planowanie pracy nauczyciela.

Wzajemne powiązania i różnice między poziomami planowania wg Niemierko:

Etapy planowania	Zasięg	Aspekty (wymiary)
I. Planowanie kierunkowe	Etap edukacji, rok szkolny	Cele poznawcze, cele motywacyjne, materiał nauczania
II Planowanie wynikowe	Dział programowy, duża jednostka tematyczna, część programu	Materiał nauczania, wymagania programowe
III. Planowanie metodyczne	Lekcja, cykl lekcji	Wymagania programowe, Sekwencja czynności ucznia i nauczyciela, środki dydaktyczne

ROZKŁAD MATERIAŁU NAUCZANIA

Przedmiot:.....

Nr programu:.....

Poziom nauczania:.....

Imię i nazwisko nauczyciela.....

L. p.	Dział pro- gramu	Liczba godzin	Temat lekcji	Środki dydaktyczne	Metody	Uwagi

IV. PLAN METODYCZNY, KONSPEKT I SCENARIUSZ LEKCJI.

Plan metodyczny to najbardziej zwięzła i skrótowa forma przygotowania się do lekcji.

Najczęściej zawiera:

- ✓ temat lekcji,
- ✓ cele lekcji,
- ✓ metody i formy pracy na lekcji,
- ✓ przebieg lekcji.

Konspekt – streszczenie działań nauczyciela i uczniów. Najczęściej po stronie nauczyciela stawia się pytania a odpowiedzi po stronie ucznia.

Powinien zawierać:

- ✓ temat lekcji,
- ✓ cele lekcji,
- ✓ metody i formy pracy,
- ✓ pomoce i materiały dydaktyczne,
- ✓ przebieg lekcji,
- ✓ literaturę.

Scenariusz lekcji – pełny opis planowanych działań (uszczegółowiony konspekt).

Scenariusz powinien zawierać:

- ✓ Temat lekcji – powinien pochodzić z planu wynikowego, który nauczyciel wykorzystuje. Nie zawsze temat lekcji musi być podany na początku lekcji, czasem można go sformułować wspólnie z uczniami w toku lekcji, a nawet na jej końcu.
- ✓ Cele operacyjne – sformułowanie celów związanych z treściami omawianymi na lekcji, wynikające z celów edukacji danego przedmiotu oraz edukacji towarzyszących. Można również formułować zadania dotyczące rozwijania osobowości i umiejętności kluczowych.
- ✓ Metody i formy pracy, które zostaną zastosowane na lekcji. Niektóre z metod wymagają odpowiedniej organizacji pracy w klasie a więc odpowiednich form zajęć. Np: strategię problemową wiążemy najczęściej z pracą w zespołach uczniowskich.
- ✓ Pomoce i materiały dydaktyczne – to wszystkie środki, które wykorzystujemy w czasie lekcji. Należą do nich przestrzenne pomoce dydaktyczne jak również podręczniki, normy, katalogi, zeszyt ćwiczeń, kalkulator, zeszyt przedmiotowy, modele, plansze zdjęcia, film i inne.
- ✓ Etapy lekcji – opis działań uczniów, działań nauczyciela w poszczególnych ogniwach lekcji i stosowanych metod kształcenia z elementem ewaluacji.

PLAN METODYCZNY – PROPOZYCJA

Temat.....

..... klasa.....

Przedmiot

Czas trwania zajęć w minutach.....

Cele lekcji

Po zakończonej lekcji uczeń:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

W czasie lekcji będą rozwijane następujące umiejętności kluczowe:

.....
.....
.....
.....

Metody pracy

.....
.....
.....
.....
.....

Do lekcji potrzebne będą:

.....
.....
.....
.....

Przebieg lekcji

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Uzupełniające źródła informacji dla nauczyciela

.....
.....
.....
.....

KONSPEKT /SCENARIUSZ ZAJĘĆ (propozycja)

Osoba prowadząca:.....

Nazwa i nr programu.....

Temat zajęć.....

Klasa..... ilość godzin.....

Cel ogólny zajęć.....

Cele szczegółowe zajęć w postaci zoperacjonalizowanej:

- ✓
- ✓
- ✓
- ✓
- ✓

W czasie lekcji będą kształtowane następujące umiejętności kluczowe:

- ✓
- ✓
- ✓
- ✓
- ✓

Pojęcia do wyjaśnienia w toku lekcji:

- ✓
- ✓
- ✓

Metody i techniki pracy:

-
-
-
-
-

Do zajęć będą potrzebne następujące środki dydaktyczne:

-
-
-

Przebieg zajęć: (poszczególne fazy zajęć, metody i środki dydaktyczne jeśli przewidzimy
czynności uczniów i nauczyciela w czasie zajęć stworzymy scenariusz zajęć.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Uzupełniające źródła informacji dla ucznia:

.....

.....

Uzupełniające źródła informacji dla nauczyciela:

.....

.....

.....

.....

Sposób uzyskiwania informacji zwrotnej od uczniów po zakończonych zajęciach:

.....

.....

.....

.....

V. OCENIANIE OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

Wg Ch. Gallowaya „..... **ocenie jest procesem zbierania informacji, formułowania sądów o informacjach i podejmowania na ich podstawie odpowiednich decyzji.**”

Efektem takiego procesu jest ocena – jeżeli dotyczy ona stopnia opanowania wiedzy i umiejętności, nazywana jest **oceną dydaktyczną**. Kiedy oprócz wymagań programowych uwzględnia inne czynniki warunkujące uzyskany poziom osiągnięć np. możliwości ucznia, czy sytuacje rodzinną, wówczas mówimy o ocenie społeczno – wychowawczej.

Sprawdzanie i ocenianie osiągnięć uczniów nie sprowadza się jedynie do badania efektywności kształcenia. Ważne jest ono również dlatego, że w szkole wyznacza się ocenianiu takie zadania, jak:

- ✓ diagnoza – monitorowanie postępów uczniów i zmian jakie dokonują się pod wpływem oddziaływania dydaktycznego;
- ✓ ewaluacja – rozpoznawanie i wartościowanie efektywności nauczania;
- ✓ wspomaganie ucznia w uczeniu się i podejmowaniu ważnych decyzji;
- ✓ prognozowanie – wykrywanie potencjału ucznia i projektowaniu dalszej drogi kształcenia;
- ✓ różnicowanie – wspomagające w dobieraniu metod i programów do poziomu osiągnięć ucznia, określanie pozycji w klasie , Zaświadczenie o poziomie osiągnięć odpowiednim świadectwem.

Aby ocena pełniła oczekiwane funkcje, musi stać się elementem procesu edukacyjnego. Opracowując swój plan nauczania nauczyciel powinien już wcześniej zaplanować system oceniania, pamiętając o ewaluacyjnej, wspierającej roli oceniania dla efektywności nauczania. Nauczycielskie systemy oceniania, jak wynika z praktyki, są tym, co różnicuje obraz osiągnięć ucznia i powoduje pojawienie się trudności. Podstawowe elementy wchodzące w skład tych systemów, mogą stanowić podbudowę do porozumienia w pracy nad szkolnymi zasadami oceniania.

VI. OCENIANIE ZEWNĘTRZNE.

Reforma systemu szkolnego wprowadziła zasadę zewnętrznego systemu oceniania (egzaminowania) i nadawania kwalifikacji. Głównym zadaniem zewnętrznego systemu oceniania jest określenie jednolitych dla absolwentów wszystkich typów szkół wymagań umożliwiających porównywalność wyników kształcenia, diagnozowania osiągnięć uczniów przy końcu każdego etapu edukacyjnego oraz dostarczenie obiektywnych informacji na temat jakości kształcenia w szkołach.

Ocenianie zewnętrzne obejmuje:

- Obowiązkowy sprawdzian poziomu opanowania umiejętności, ustalonych w standardach wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianu w ostatnim roku nauki w szkole podstawowej. Wynik tego sprawdzianu nie ma wpływu na dalsze losy edukacyjne absolwentów. Na sprawdzianie badany i oceniany jest poziom osiągnięć uczniów w zakresie pięciu obszarów umiejętności: czytania, pisania, rozumowania, korzystania z informacji, wykorzystywania wiedzy w praktyce.
- Na egzaminie gimnazjalnym sprawdzane jest opanowanie wiadomości i umiejętności określonych w standardach wymagań egzaminacyjnych będących podstawą przeprowadzania egzaminu w trzeciej klasie gimnazjum, obowiązujących we wszystkich szkołach w Polsce. Egzamin ten sprawdza umiejętności międzyprzedmiotowe, uwzględniając powiązania między różnymi dziedzinami wiedzy. Zdawany jest w trzech częściach:
 - **pierwsza** obejmuje wiadomości i umiejętności z zakresu przedmiotów humanistycznych: języka polskiego, historii, wiedzy o społeczeństwie, plastyki, muzyki oraz uwzględnia ścieżki edukacyjne: filozoficzną, regionalną - dziedzictwo kulturowe w regionie, czytelniczą i medialną, europejską, kulturę polską na tle tradycji śródziemnomorskiej;
 - **druga** obejmuje wiadomości i umiejętności z zakresu przedmiotów matematyczno-przyrodniczych: matematyki, biologii, geografii, chemii, fizyki i astronomii oraz uwzględnia ścieżki edukacyjne: filozoficzną, prozdrowotną, ekologiczną, czytelniczą i medialną, regionalną - dziedzictwo kulturowe w regionie, europejską, obronę cywilną;
 - **trzecia** obejmuje wiadomości i umiejętności z zakresu języka obcego nowożytnego (angielski, francuski, hiszpański, niemiecki, rosyjski i włoski); do tej części egzaminu uczeń (słuchacz) przystępuje z języka, którego uczy się w szkole jako przedmiotu obowiązkowego.
- egzamin maturalny, będący formą oceny poziomu wykształcenia ogólnego, sprawdza wiadomości i umiejętności, ustalone w standardach wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminu maturalnego, określonych w odrębnych przepisach. Egzamin maturalny jest przeprowadzany dla absolwentów szkół ponadgimnazjalnych: liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych, techników, uzupełniających liceów ogólnokształcących i techników uzupełniających,
- egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe, zwany dalej "egzaminem zawodowym", jest formą oceny poziomu opanowania wiadomości i umiejętności z zakresu danego zawodu, ustalonych w standardach wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, określonych w odrębnych przepisach.

Egzamin zawodowy jest przeprowadzany dla absolwentów szkół ponadgimnazjalnych: zasadniczych szkół zawodowych, techników, techników uzupełniających i szkół policealnych.

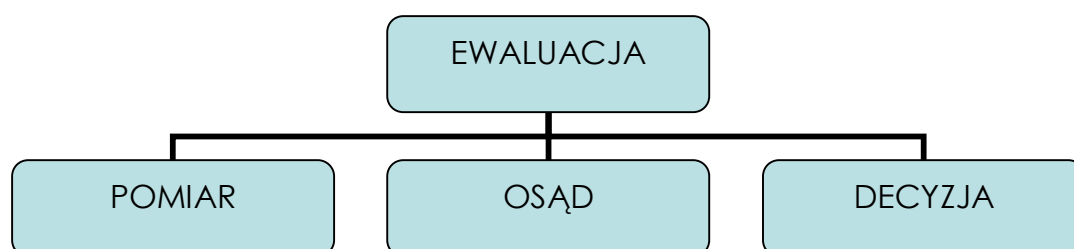
Szczegółowe zasady przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów, organizacji i pracy komisji, standardów egzaminacyjnych, określone są obowiązującymi przepisami prawnymi.

Egzamin zawodowy zastępuje dotychczasowy egzamin z nauki zawodu i egzamin z przygotowania zawodowego.

VII. EWALUACJA DYDAKTYCZNA

Ewaluacja – to wydawanie opinii o wartości działania poprzez systematyczne, jawne zbieranie i analizowanie informacji w odniesieniu do znanych celów, kryteriów kryteriów wartości . – wg H. Szaleniec M.K. Szmigiel „*Egzaminy zewnętrzne*” Wyd. „Zamiast Korepetycji” Kraków 2000.

Zdaniem Leszka Korporowicza „...ewaluacja w edukacji stoi przed zadaniem szczególnym, opisuje bowiem efekty, które nie zawsze są mierzalne, jako że dotyczą nie tylko przyrostu wiedzy ale i zmian osobowości, postaw, kultury pedagogicznej, stylu pracy, a więc wartości, które ujawnić może analiza sposobów doświadczenia, a nie pomiaru ludzkiej rzeczywistości”

Ewaluacja może spełniać następujące funkcje:

formatywną	Dostarczająca informacji niezbędnych do korygowania programu kształcenia
konkluzywną	Dostarczająca informacji o rezultatach i efektywności programu, umożliwiającą nadawanie certyfikatów i przygotowanie sprawozdawczości
psychologiczna	Niezbędną do motywowania i oceniania kierunków realizacji programu oraz ocen o kierunkach realizacji zadań programowych
Administracyjną	w zakresie podejmowania decyzji o modyfikacji lub likwidacji kierunku kształcenia

VIII. OBSERWACJA/ HOSPITACJE ZAJĘĆ EDUKACYJNYCH

Obserwacja jako metoda naukowa jest planowym i systematycznym spostrzeganiem ściśle określonych przedmiotów i zjawisk celem dokonania ich opisu lub charakterystyki

W **obserwacji jawnej** osoby badane wiedzą o tym, że są przedmiotem zainteresowania obserwatora, przy czym nie muszą być poinformowane o przedmiocie i celu badania. Z tego powodu mogą zmieniać swoje postępowanie

W **obserwacji niejawnej (ukrytej)** osoby badane nie wiedzą o tym, że są obiektem obserwacji, dzięki czemu ich zachowania traktowane są jako bardziej "naturalne". Pewnym utrudnieniem przy stosowaniu tej techniki jest konieczność rejestracji wyników w sposób niedostrzeżony lub nie wzbudzający podejrzeń. Technika ta jednak może być jednak wątpliwa z etycznego punktu widzenia, ponieważ nie pozwala badanym osobom wyrazić sprzeciwu wobec badania. Takimi wątpliwymi etycznie badaniami opartymi na obserwacji ukrytej były badania Lauda Humhreysa.

Obserwacja uczestnicząca polega na wejściu badacza w określone środowisko społeczne i obserwowaniu danej zbiorowości od wewnątrz tj. jako jeden z jej członków, uczestniczący wraz z nią w codziennym życiu. Zaletą takiej metody jest przyjęcie punktu widzenia badanej społeczności i "zasmakowanie" w życiu i kulturze jej członków. Badacz może od razu robić notatki lub w inny sposób zapisywać swoje obserwacje (fotografia, film, nagrania audio).

Wadą jest natomiast fakt, że osoba prowadząca badania musi przyjąć punkt widzenia

badanego obiektu wyrzekając się jednocześnie własnego poglądu, stereotypów czy przeświadczeń na temat badanych, co nie jest łatwe.

Obserwacja nieuczestnicząca polegająca na obserwowaniu danej zbiorowości "z zewnątrz", czyli bez ingerencji w zachodzące w niej interakcje i zachowania.

W **obserwacji kontrolowanej** w jasny sposób określone jest co, i w jaki sposób jest rejestrowane. Rejestracja wyników obserwacji oparta jest najczęściej na kwestionariuszach obserwacji. Jest to technika zestandaryzowana, której wyniki można analizować metodami statystycznymi.

Obserwacja niekontrolowana jest natomiast techniką elastyczną, w której cel i zakres obserwacji, a także sposób rejestracji pomiaru nie są jasno zdefiniowane i zależą od uznania badacza.

Hospitacja to:

- uczęszczanie na lekcje szkolne w celu poznania i przeanalizowania pracy uczniów bądź nauczycieli,
- uczestniczenie nauczycieli w zajęciach dydaktycznych swoich kolegów w celu zapoznania się z różnymi metodami pracy, nabycia pewnego doświadczenia w pracy pedagogicznej.

Chociaż **hospitacja** nie została jednoznacznie zdefiniowana to można powiedzieć, że polega ona na bezpośredniej obserwacji nauczyciela podczas zajęć dydaktyczno wychowawczych i organizacyjnych. Jej zadaniem jest poznawanie bieżących postępów uczniów, wywieranie pozytywnego wpływu na pracę nauczyciela i jego wyniki.

Hospitacja powinna być skuteczna, jeżeli uwzględnia szeroki kontekst pracy i warunki obiektywne oraz wskazujące nauczycielowi możliwości doskonalenia zawodowego, modernizacji i rozbudowy jego warsztatu pracy.

• **hospitacje kontrolno-oceniające** - to obserwacje wybranych zajęć edukacyjnych połączona z gromadzeniem informacji mogących pomóc w dokonaniu oceny pracy nauczyciela. Obszar analizy to jakość pracy nauczyciela tj. umiejętności metodycznych i innych aspektów pracy pedagogicznej. Ten typ hospitacji jest związany z oceną pracy nauczyciela.

• **hospitacje doradczo-doskonalące** - służą wspieraniu warsztatu zawodowego nauczyciela.

Dotyczy głównie sposobu planowania przy, konstrukcji lekcji, wykorzystania środków dydaktycznych, indywidualizacji nauczania, motywowania uczniów do pracy, właściwego oceniania itp. Jej celem jest diagnoza mocnych i słabych stron nauczyciela i pomoc w doskonaleniu umiejętności metodycznych obserwowanego nauczyciela.

- **hospitacja diagnozująca** - polega w szczególności na obserwacji wiedzy, umiejętności i postaw uczniów. Istotą tej hospitacji stanowi obserwacja ukierunkowana na umiejętności uczniów. Jest to zatem pokaz umiejętności uczniów w danej dziedzinie. Stanowi ona formę analizy pracy nauczyciela poprzez ogląd działania uczniów. Ten model hospitacji jest nastawiony nie tylko na przypatrywanie się procesowi, ale przede wszystkim na sprawdzenie co, kiedy i w jakim stopniu udało się osiągnąć w odniesieniu do założonych efektów.

PLAN OMAWIANIA LEKACJI:

1. Miejsce tematu w programie nauczania, jego zgodność z rozkładem materiału.
2. Założone cele i stopień ich realizacji.
3. Trafność doboru zastosowanych metod.
4. Metoda wiodąca.
5. Formy pracy zastosowane na lekcji.
6. Uwzględnienie podstawowych zasad nauczania.
7. Zastosowanie środków dydaktycznych, stopień i celowość ich wykorzystania
8. Układ metodyczny lekcji, zachowanie odpowiednich proporcji czasowych.
9. Funkcja rekapitulacji na lekcji.
10. Stopień aktywności uczniów, zainteresowanie tematem.
11. Uwzględnienie aktualnych możliwości i zdolności intelektualnych uczniów (indywidualizacja nauczania).
12. Ocena pracy ucznia i jej kryteria.
13. Środki wyrazu ekspresji pedagogicznej (postawa, głos, mimika itp.).
14. Celowość zadanej pracy domowej.
15. Przestrzeganie zasady higieny pracy umysłowej ucznia.
16. Rytmiczność sprawdzania i oceny prac klasowych oraz zeszytów przedmiotowych ucznia.
17. Realizacja zaleceń pohospitacyjnych.
18. Własny warsztat pracy (pracownia, pomoce dydaktyczne, literatura fachowa).

PRZYKŁADOWE ARKUSZE HOSPITACJI I / OBSERWACJI LEKCJI:

Propozycja szczegółowego arkusza hospitacji/ obserwacji zajęć.

I CZĘŚĆ WSTĘPNA

Nauczyciel hospitujący.....

Nazwa szkoły.....data hospitacji.....

Nauczyciel hospitowany.....

Klasa.....Specjalność.....

Temat lekcji.....

Cele operacyjne (założone):

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

Rozwijane umiejętności kluczowe na lekcji

.....

.....

.....

.....

Projektowane metody kształcenia.....

.....

.....

Środki dydaktyczne.....

.....

.....

.....

II PRZEBIEG LEKCJI (uwagi bieżące)

Kolejne elementy struktury lekcji	Czynności nauczyciela	Czynności ucznia
1. Sprawy organizacyjno porządkowe		
2. Sprawdzanie pracy domowej		
3. Utrwalenie materiału i nawiązanie do tematu.		
4. Opracowanie nowego materiału (formułowanie pytań i problemów, odpowiedzi uczniów).		
5. Rekapitulacja materiału		
6. Sprawdzanie osiągniętych celów		
7. Praca domowa		

III. POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA LEKCJI (ocena treści zajęć)

1. Przygotowanie rzeczowe nauczyciela (wykorzystanie najnowszych osiągnięć nauki w danej dziedzinie).	
2. Znajomość podstawy programowej i interpretacja programu nauczania (umiejscowienie tematu w treści programu).	
3. Przestrzeganie przez nauczyciela zasady strukturyzacji i logicznego układu treści.	
4. Stopień realizacji celów i operacyjnych lekcji.	
5. Czy nauczyciel uwzględni w procesie nauczania korelację wewnątrz i międzyprzedmiotową.	
6. Operatywność i wiązanie teorii z praktyką – powiązanie treści z życiem i dostosowanie do zainteresowań uczniów.	

IV. ORGANIZACJA NAUCZANIA – UCZENIA SIĘ W CZASIE LEKCJI

1. Racjonalne wykorzystanie czasu lekcji	
2. Sprawność organizacyjna nauczyciela i dobór form pracy uczniów (aktywizowanie i motywowanie działań uczniów, decyzje, formułowanie pytań i problemów, komunikatywność języka).	
3. Dobór, przygotowanie i umiejętność stosowania środków dydaktycznych – metodyka i efektywność pokazu (prezentacje w procesie komunikowania).	
4. Troska o warunki higieniczne i bhp uczniów.	
5. Organizacja procesu dydaktycznego – zwłaszcza praca z uczniami o różnym poziomie uzdolnień, wiedzy i umiejętności.	

V. POPRAWNOŚĆ LEKCJI Z PUNKTU WIDZENIA ZASAD I METOD WSPÓŁCZESNEJ DYDAKTYKI

1. Uświadomienie uczniom celów lekcji, budzenie motywów uczenia się.	
2. Czy nauczyciel dobiera odpowiednie rodzaje i metody aktywizowania uczniów (różnicowanie metod aktywizujących, nauczanie wielopoziomowe).	
3. Elementy strategii problemowej w nauczaniu – uczeniu się – metody rozwiązywania problemów.	
8. Sposoby komunikowania się nauczyciela z uczniami (m.in. właściwe formułowanie pytań i problemów).	
9. Czy występowało sprawdzanie i ocenianie osiągnięć w ujęciu tradycyjnym ze sprzężeniem zwrotnym i dbałością o bieżącą percepcję wiedzy uczniów).	
10. W jakim stopniu nauczyciel stosuje nowoczesne metody sprawdzania i oceniania ze stosowaniem odpowiednich narzędzi pomiaru, wyzwaniem samokontroli i samooceny.	

VI. WYCHOWAWCZE WARTOŚCI LEKCJI

1. W jakim stopniu wykorzystano walory wychowawcze wynikające z celów i treści lekcji.	
2. Elementy uspołecznienia uczniów jakie wystąpiły w toku lekcji (praca w zespołach, umiejętności komunikacyjne).	
3. Osobisty wpływ nauczyciela, stosunek do uczniów, atmosfera wychowawcza, postawa nauczyciela.	

VII. SZCZEGÓLNIENIE NOWE, ORYGINALNE, NOWATORSKIE UJĘCIA TREŚCI, ŚRODKI I METODY PROWADZENIA ZAJĘĆ (co zdaniem hospitującego warto doskonalić i upowszechniać z obserwacji).

.....

.....

.....

.....

.....

Inne uwagi i spostrzeżenia hospitującego

.....

.....

.....

.....

Podpis nauczyciela hospitującego

Propozycja arkusza obserwacji lekcji

Imię i nazwisko nauczyciela:	Data:	
Przedmiot:	Klasa:	
Cele hospitacji:		
Temat zajęć:		
Pytania dotyczące przebiegu lekcji	tak	nie
1. Czy nauczyciel sformułował i zapoznał klasę z celami lekcji?		
2. Czy nauczyciel dokonał wprowadzenia do tematu lekcji?		
3. Czy nauczyciel zwrócił uwagę na możliwość odniesienia poruszanych zagadnień do praktyki?		
4. Czy zadania (pytania, ćwiczenia) dla uczniów wynikały z celów lekcji?		
5. Czy nauczyciel korzystał w czasie lekcji z pomocy dydaktycznych?		
6. Czy nauczyciel przeznaczył wystarczająco dużo czasu na pracę własną uczniów?		
7. Czy był czas na podsumowanie lekcji?		
8. Czy nauczyciel postarał się o uzyskanie od uczniów informacji zwrotnej dotyczącej lekcji?		
9. Czy nauczyciel oceniał uczniów zgodnie z PSO?		
10. Czy nauczyciel stosował metody aktywizujące uczniów do pracy?		
11. Czy zadana praca domowa wynikała z założonych celów lekcji?		
Inne spostrzeżenia:		
Uwagi nauczyciela o przeprowadzonej lekcji:		
Uwagi kontrowersyjne:		
Wnioski i wydane zalecenia pohospitacyjne:		

Podpis nauczyciela hospitowanego:

Podpisy osób obserwujących lekcję:

IX. BIBLIOGRAFIA

1. Plewka Cz.: *Metodyka nauczania teoretycznych przedmiotów zawodowych*, ITE Radom, 1999
2. Nowacki T.: *Podstawy dydaktyki zawodowej*, PWN, Warszawa, 1979
3. Budkiewicz M. (red): *Model polskich standardów kwalifikacji zawodowych*, Warszawa- Radom
4. Brudnik E., A Moszyńska A., Owczarska B.: *Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie*, Zakład Wyd. SFS, Kielce, 2000
5. Goźlinska E.: *Słowniczek nowych terminów w praktyce szkolnej*. Wyd. CDN Warszawa, 1997
6. Jeruszka U., Kwiatkowski S. M., Plewka Cz.: *Podstawy kształcenia modułowego*. Zach. Centrum Eduk., Szczecin, 1995
7. Niemierko B.: *Pomiar wyników kształcenia zawodowego*, Warszawa, 1997
8. Szlosek F.: *Wstęp do dydaktyki przedmiotów zawodowych*, ITE, Radom, 1995.
9. Francuz W. M. *Dydaktyka w nowej szkole zawodowej*, Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki Kraków 2004
10. R Szubański: „Nadzór pedagogiczny sprawowany przez dyrektora szkoły”
11. J. Brzdąk i J. Miazgowicz „Samocena pracy szkoły”.
12. K. Stróżyński, M. Giermanowski, „Jak oceniać?” Wyd. Nauczycielskie Jelenia Góra
13. S. Misiarek „Wewnątrzszkolny System Oceniania” Arka Poznań
14. *Materiały Nowa Szkoła, Ocenianie*, Wyd. CODN, 1998r.
15. Chava Frankfort-Nachmias, David Nachmias: *Metody badawcze w naukach społecznych*. Poznań: Zysk i S-ka, 2001, ss. rozdział 9. ISBN 83-7150-702-X.
16. Z. Zaborowski "Wstęp do metodologii badań pedagogicznych".